

Tosya İlçesinin Turizm Potansiyeli

Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuz ÇAM
Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
oguzcam911@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3222-3367>

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU
Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi
hcgilginoglu@kastamonu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-6787-3397>

DOI: <https://doi.org/10.37847/tdad.885061>

Makale Gönderim Tarihi: 22.02.2021

Makale Türü: Derleme

Makale Kabul Tarihi: 22.03.2021

Özet

Tosya, Kastamonu ilinde yer alan bir ilçedir. Tosya ilçesinin önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın sorununu; Tosya ilçesinin turizm potansiyelinin yeterince farkında olunmaması oluşturmaktadır. Bu soruna karşı etkili çözüm önerilerinin getirilmesi, gerek Tosya ilçesi açısından gerekse de Kastamonu ili açısından turizm konusunda önemli avantajlar sağlayacaktır. Bu çalışmada; turizm konusunda önemli olarak görülen Tosya ilçesinin turizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu çalışma; Tosya ilçesinin turizm potansiyelini gözler önüne sermek, ilçenin turizm konusunda daha fazla tanınabilmesini sağlamak, ilçedeki turistik hareketliliğin artmasını sağlamak, ilçenin turizmden sağlanacak gelir payının yükselmesini sağlamak ve Tosya'nın turizm kapsamında Kastamonu ili genelindeki önemine vurgu yapmak açısından önem arz etmektedir. Sonuç olarak; Tosya ilçesinde birçok turizm türünün yapıldığı ve yapılabileceği ifade edilmektedir. Tosya; yöresel ürünleri, el sanatları, manevi iklimi, turizm türleri, çeşmeleri, hamamları, mesire alanları, bağ evleri (gümeleleri), höyükleri, camileri, türbeleri, halk kütüphanesi vb. gibi unsurlarla önemli bir kültürel ve turistik potansiyeli kendisinde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tosya, İlçe, Turizm.

Tourism Potential of Tosya District

Abstract

Tosya is a town in Kastamonu province. It is thought that Tosya district has an important tourism potential. The problem of this study; The lack of awareness of the tourism potential of Tosya district is caused by the lack of awareness. The introduction of effective solutions to this problem will provide significant advantages in terms of tourism both for Tosya district and Kastamonu province. In this study; It is aimed to reveal the tourism potential of Tosya district, which is seen as important in tourism. This work; It is important to reveal the tourism potential of Tosya district, to ensure that the district can be known more about tourism, to increase the touristic activity in the district, to increase the income share of the district from tourism and to emphasize the importance of Tosya in the scope of tourism in Kastamonu province. As a result; It is stated that many types of tourism are made and can be done in Tosya district. Tosya; local products, handicrafts, spiritual climate, tourism types, fountains, baths, recreation areas, vineyard houses (gumele), mounds, mosques, tombs, public library, etc. It has an important cultural and touristic potential.

Keywords: Tosya, District, Tourism.

Giriş

İlçelerin turizm alanında daha çok ilerleme kaydedebilmesi için turistik açıdan önem taşıyan teorik ve pratik çalışmaların daha fazla ortaya konulması ve daha fazla ortaya konulan bu çalışmaların da geliştirilmesi, farklılaştırılması gerekmektedir. Herhangi bir ilçenin turizmi denince zihinlerde meydana gelen algıların nasıl oluştuğu önem taşımaktadır. Söz konusu algılar da turistlerin ilgili ilçenin imajına ve kimliğine yönelik bakış açılarını farklılaştırabilmektedir. Turizme dair pek çok konuda düşünceler, davranışlar ve tutumlar insanlar arasında çeşitlilik gösterebilmektedir. Bazı insanlar belirli bir alanın turizm potansiyelinin farkında olmayabilmekte, bazı insanlar konuyla ilgili olarak önyargılı bir tutumda bulunabilmekte, bazı insanlar da turizm konusunda oldukça yüksek bir bilgi ve deneyime sahip olabilmektedir.

Belli bir yerin turizm çekiciliklerinin göz önüne sunulmasıyla beraber söz konusu yerde turizm açısından birçok değişimin ve gelişimin yaşanacağı ifade edilebilmektedir. Turizm konusunda belli başlı sorunlara ilişkin olarak bireysel ve toplumsal görüşlerin alınması, bu durum sonucunda da ortaya çıkan bilgiler ışığında turizmin daha çok gelişimine destek sağlanması önemlidir.

Turizm canlılığının artırılması için bir yöre / bölge üzerinde turizme ilişkin pek çok fikirlerin öne sürülmesi, farklı çalışmaların faaliyete geçirilmesi, kişiler arası iletişim gücünün yüksek olması, dil öğrenememe / bilmeme problemlerinin ortadan kaldırılması, ön yargıların terk edilmesi, etik ve ahlaki değerlere maksimum düzeyde riayet edilmesi olabildiğince önem taşımaktadır.

Turizm gelirlerinin yüksek olduğu ülkeler göz önüne alındığında bu ülkelerin genellikle gelişmişlik düzeyinin yüksek olduğu ve turizme yönelik yatırımlarının da fazla olduğu görülebilmektedir.

Turizm, ortaya çıkan olumlu / olumsuz gelişmelerden etkilenmektedir. Turizme yönelik plan – politikaların etkin ve verimli bir biçimde yapılması gerekmektedir. Söz konusu plan – politikaların etkili ve verimli bir şekilde oluşturulamaması turizm gelişimini olumsuz yönde etkileyecek, turizm gelirlerinin azalmasına neden olacaktır.

Herhangi bir ilçe, il ya da bölgenin turistik açıdan daha fazla gelişebilmesinde tanıtım faktörleri etkin rol üstlenmektedir. Tanıtım faktörlerinin eksikliğinde ise ilgili alanlar; tanınmama ve sosyolojik – ekonomik anlamda turizm konusunda önemli bir gelişme kaydedememe gibi birtakım problemler yaşayabilir. Bir destinasyonun tanıtım gücü ne kadar yüksek ise insanlar arasında daha çok popüler olma ve tercih edilme durumu da o kadar yüksektir. Turistik etkinlik ve aktivitelerin yoğun olarak gerçekleştirildiği destinasyonların da marka ve imaj tanıtımlarının etkili bir şekilde yapıldığı tahmin edilmektedir. Tanıtım kadar pazarlama faktörü de turizm açısından oldukça önem arz etmektedir. Çünkü etkili bir şekilde pazarlanamayan turistik ürün / hizmetler, destinasyonlar için beklenen talepleri karşılamada yetersiz kalacaktır.

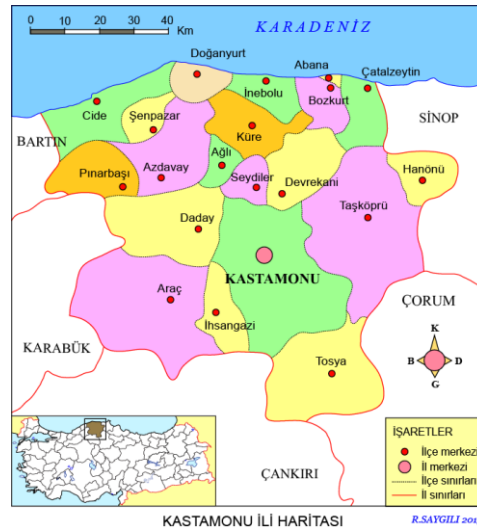
Turistik ürün çeşitliliği ve bilinirliği, hizmet kalitesinin yüksek olması, kültürel, sosyal ve turistik çekiciliklerin fazla olması, bir yöre / bölgeye turizm potansiyeli konusunda önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajların da gün yüzüne çıkarılarak insanlar arasında daha çok bilinmesi sağlanmalıdır.

Turistlerin beklentilerini eksiksiz bir biçimde yerine getiremeyen destinasyonların turizm konusundaki istikballeri pek parlak görünmemektedir. Destinasyonlar, mevcut kaynaklarını turistlerin beklentileri doğrultusunda uygun bir biçimde değerlendirmesi gerekmektedir. Destinasyonların mevcut kaynaklarının sayısı ne kadar fazla olursa olsun, mevcut kaynaklarının kalitesi ne kadar yüksek olursa olsun turistlerin beklentilerini karşılayamadığı sürece turizm konusunda daima bir eksiklik yaşanacaktır.

Bu çalışmanın sorununu; Tosya ilçesinin turizm potansiyelinin yeterince farkında olunmaması oluşturmaktadır. Bu soruna karşı etkili çözüm önerilerinin getirilmesi, gerek Tosya ilçesi açısından gerekse de Kastamonu ili açısından turizm konusunda önemli avantajlar sağlayacaktır. Bu çalışmada; turizm konusunda önemli olarak görülen Tosya ilçesinin turizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu çalışma; Tosya ilçesinin turizm potansiyelini gözler önüne sermek, ilçenin turizm konusunda daha fazla tanınabilmesini sağlamak, ilçedeki turistik hareketliliğin artmasını sağlamak, ilçenin turizmden sağlayacak gelir payının yükselmesini sağlamak, Tosya'nın turizm kapsamında Kastamonu ili genelindeki önemine vurgu yapmak açısından önem arz etmektedir.

Tosya'ya Genel Bakış

Kastamonu şehri, Karadeniz Bölgesi'nin batı kesiminde bulunmaktadır. Kastamonu; Bartın, Çankırı, Çorum, Karabük ve Sinop şehirleri ile komşu olmaktadır. Kastamonu'nun ilçeleri; Merkez, Taşköprü, Tosya, Cide, Daday, Seydiler, İhsangazi, Küre, Azdavay, Devrekani, Araç, Şenpazar, Hanönü, Ağlı, Pınarbaşı, Doğanyurt, İnebolu, Çatalzeytin, Abana ve Bozkurt'tur. Merkez ilçe de dâhil olmak üzere Kastamonu ilinde toplamda 20 adet ilçe yer almaktadır (Milliyet, 2021). Kastamonu ilinin kendi ilçelerini ve komşu illerini gösteren bir haritanın çalışma kapsamında verilmesi önemli ve gerekli görülmektedir. Kastamonu ilinin haritası aşağıda belirtilmektedir:

Şekil 1. Kastamonu İli Haritası

Kaynak: URL-1, 2021

Tosya'nın kuruluş zamanı tam olarak bilinemese de, Tosya'nın antik devirden hâlihazıra kadar pek çok medeniyete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Tosya, tarihi süresince; "Gaska, Hitit, Frig, Kimmer, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Danişment, Candaroğulları ve Osmanlı" yönetimi altında yer almıştır. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Selçukluların önderliğinde Orta Asya'dan gelen Türk boylarının Anadolu'ya iskânı başlamıştır. Lakin Kuzey Anadolu'da bulunan ve Paflagonya olarak bilinen bu bölgenin fethi 12. asra kadar devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına doğru milli mücadelede de önemli bir yer tutan Tosya'nın tarihi mirası hâlihazırda pek çok alanda (konaklar, höyükler, hamamlar, çeşmeler, camiler vb.) göze çarpmaktadır (Zeyrek, 2013: 2).

Tosya ilçesi, orman varlıkları yönünden zengin olduğundan ağaç ve ormancılık sanayisi gelişmiştir. Tosya ilçesindeki belli başlı geçim kaynaklarından bir diğerini ise tekstil sanayisi meydana getirmektedir. Ayrıyeten, hayvancılık ve tarım çalışmaları da ilçe ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır (Zeyrek, 2013: 2).

Tosya ilçesinin nüfusu 2020 senesine göre 39.637'dir. Bu nüfusun; 19.188'i erkeklerden ve 20.449'u ise kadınlardan meydana gelmektedir. Yüzde olarak ise Tosya nüfusunun %48,41'i erkeklerden, %51,59'u ise kadınlardan oluşmaktadır (URL-2, 2021).

Evliya Çelebi "*Seyahatname*"sinde Tosya'dan; seçkin âlimleri çok olmaktadır. Şehri yüksek bir alanda ve 3.000 kadar tahta ve kiremit örtülü safi tahtayla yapılmış eski evleri vardır. Bahçesi ve bağı çoktur. Hepsi 11 mahalle ve 21 mihraptır. 7 han ve hamamları vardır. 340 dükkânı, kahvehaneleri ve demir kapılarıyla sağlamlaştırılmış bir kâgir yapı bedesteni vardır. Leblebili helvası ve tatlı kutu bozası süt gibidir. Bozası ünlüdür. Havaşı biraz ağır olmaktadır diyerek söz etmektedir (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, 2021).

Tosya ilçesine gelen kişiler Ilgaz Dağı'nda kayak yapabilir ya da yakınlarındaki bir yerde tarihi, turistik veya kültürel açıdan bir değer taşıyan yapıları ve yapıtları görmek isteyebilir. İstiklal Yolu'nun Tosya ilçesinin hemen yanı başında yer alması ya da Tosya ilçesinin İpek Yolu güzergâhında bulunması insanların ilgisini cezbedebilir. Tosya ilçesinde yer alan pek çok somut kültürel miras, çevre ilçelerden ve Kastamonu ili dışındaki diğer yerlerden turist çekme noktasında bir potansiyeline sahiptir. Tosya ilçesinde bulunan mesire yerleri de piknik yapmak ya da seyahat esnasında mola vermek isteyen kişileri memnun edecek ve onların hoş vakit geçirmelerine yardımcı olacak bir ambiyansa ve potansiyele sahip olmaktadır.

Tosya'nın Manevi İklimi

Tosya ilçesinin manevi iklimine dair bazı bilgiler şöyle ifade edilmektedir:

- Tosya'da Hıdırellez kutlamaları çoğunlukla diyanetin önderliğinde gerçekleştirilmektedir. O hafta içinde pazartesi günü aşure aşı pişirilmekte ve dağıtılmaktadır. Bazı evlerde ve mescitlerde Kur'an-ı Kerim okunmaktadır.
- Tosya'da yağmur duası; bazı köylerde araziye çıkılarak, bazı köylerde ise camilerde mevlit okutularak, namaz kılınarak, hatim indirilerek ardından ise yemek ikram edilerek sonlandırılmaktadır.
- Tosya'da bayram namazından önce çoğu köyde mezarlıklara ziyaret gerçekleştirilmekte, okumasını bilenler de Kur'an-ı Kerim okuyup, dua etmektedir. Arife günü çoğunlukla ilçe müftülüğü halkın mezarlık ziyaretlerini gerçekleştirmeleri için minibüsler ayarlayarak bazı camilere göndermektedir. Bu şekilde mezarlık ziyareti gerçekleştirmek isteyen bireyler bu minibüsleri kullanarak ziyaretlerini gerçekleştirmektedirler. Birtakım köylerde ise arife günü akşam namazından sonra yemek verilmektedir. Köy odalarına arife günü akşamı ve bayram sabahı köydeki komşular yemekler getirmekte ve karışık bir biçimde oturularak yemekler yenilmektedir. Yenilen yemeğin akabinde ise dualar yapılmaktadır. Tosya ilçesinde sabah vakitlerinde kahvehaneler açılarak çay içilmekte ve simit yenilmektedir. Bu durum bir gelenek olarak sürdürülmektedir. Bayram namazı kılınca cemaat olarak dışarıya çıkılmakta ve cemaat olarak bayramlaşmaktadır. Ancak hava soğuk olursa bu merasim cami içinde yapılmaktadır.
- Tosya'da aşure gününde evlerde aşureler yapılmakta, komşulara ve bütün çevreye dağıtılmaktadır. Müftülük tarafından programlar düzenlenerek kazanlarda aşure pişirilmekte, mevlit okunmakta ve Cumhuriyet Meydanı'nda bütün halka aşure dağıtılmaktadır.
- Tosya'da kandil gecelerinde Merkezi Abdurrahman Paşa Camii'nde geceye uygun ilahiler ile mevlit okunmaktadır. Camiye girişlerde ve çıkışlarda cemaate türlü ikramlar yapılır.
- Tosya'da sünnet düğünlerinde camide mevlit okunarak, yemekler ikram edilmektedir. Öbür törenlerde de aynı biçimde yemek ikramları gerçekleştirilmektedir. Yemeklerde ise olmazsa olmaz kavurma ve pilavdır.

- Tosya’da neredeyse her evin kapısının üstünde nazar duası asılı bulunmaktadır. Bu duayı ezbere bilenler birbirlerine okumaktadırlar.
- Tosya’da hacca gidecek birey veya bireyler kesinlikle Cumhuriyet Meydanı’nda uğurlanmaktadır. Cumhuriyet Meydanı’nda herkes toplanmaktadır. Hacca gidecek bireyler için hocalar ilahiler okumakta, dualar etmekte ve kişi o şekilde uğurlanmaktadır. Kişinin dönüşünde ise düğün salonunda toplu bir karşılama yapılmaktadır. İnsanlara armağan olarak hurma, zezem dağıtılmaktadır. Hacdan dönenler evlerine üç gün süresince bayrak asmakta ve evlerini ziyarete gelen konuklara hacdan getirdikleri armağanları vermektedirler (Avcı ve Koç, 2019).

Uluslararası Tosya Kültür ve Pirinç Festivali

Bu etkinlik, Kastamonu Tosya’da, ağustos ayı içinde düzenlenmektedir. Bu etkinliğin ilk defa gerçekleştirildiği sene 1987 senesidir. Organizasyon, profesyonel hizmet alımı biçiminde gerçekleştirilmektedir. Söz konusu organizasyon tanıtım, broşür, afiş, billboard, davetiye ve ilanlar ile yapılmaktadır. Etkinlik programının içinde; mevlit, kortej yürüyüşü, açılış konuşmaları, plaket takdim etmeleri, yöresel - ulusal sanatçıların konserleri, spor yarışmaları, türlü sanatsal etkinlikler, yağlı güreş müsabakaları ve sünnet şöleni yer almaktadır (Ateş ve Oktay, 2019: 39).

Tosya El Sanatları

Tosya’nın el sanatları şöyledir (Tosya Kaymakamlığı, 2021a):

- *Çarıkcılık*: Çarık, mısımlı havyan derisinden oluşturulan ilkel bir ayakkabıdır. Tosya’da ilk kez bu mesleği kimin başlattığı bilinmemektedir. Bu sanat, varlığını 1946 senesine kadar sürdürmüştür. Çok değerli bir meslek olduğu, mevcut çarıkcıların halkın gereksinimlerini yerine getirmekte güçlük çektikleri söylenmektedir. Herkesin çarığa sahip olamadığı, aile bireyleri tarafından birkaç çarığın ortak olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Çarık sahibi olanlar ise bu giyeceği zevkli bir biçimde giydikleri, üzerini dolak ismini verdikleri bir sargı ile sardıkları ve öylece giyildiği söylenmektedir.
- *Tabaklık*: Domuz hariç öbür hayvanların derisinin mamul madde haline dönüştürülmesi sanatıdır. Tosya’da ilk tabakhane, pirinç pazarının olduğu alanda kurulmuştur.
- *Saraçlık*: Hammaddesi mamul deriye dayalı olan bir sanattır. Tosya’da bu mesleği kimin başlattığı pek bilinmemektedir. Hayvanların koşum takımları, silah kılıfı, bıçkı kılıfı, cüzdan saraçlar tarafından yapılmaktadır. Bu meslek hâlihazırda pek ilgi görmemektedir.
- *Semercilik*: İnsanların binek hayvanlarını kullanmaya başladıkları andan itibaren ortaya çıkmış bir meslektir. Tosya’da nasıl ve ne zaman başladığı bilinmemektedir.
- *Nalbantlık*: Binek hayvanlarına bağlı olarak ortaya çıkmış bir sanattır. Demircilikle birlikte geliştiği, Orta Asya’dan beri bilindiği tahmin edilmektedir.
- *Bıçakçılık*: Bıçakçılık sanatının Tosya’ya nereden geldiği ve nasıl başladığı bilinmemektedir. Sadece çok eski zamanlardan bu yana söz konusu sanatın icra edildiği, bıçakçılıkla ilgilenen esnafın makas, kınılı bıçak, ekmek bıçağı ve özellikle bıçkı ismi verilen bağ bıçağı yaptıkları bilinmektedir. Özellikle bıçkının, Tosya ilçesi açısından önemi büyüktür. Çoğunlukla bağ, bahçe işleriyle ilgilenen Tosya halkının en önemli el aleti bıçkıdır. Bıçkıyla bilek kalınlığındaki bir dal kesilebilir. Bıçkı, budama yapma işlerinde en fazla kullanılmaktadır.
- *Kesecilik*: Hamamlarda bedenin kirini gidermek için cilt üzerine sürülerek kullanılan, yünün sertleştirilmesiyle ya da kıldan yapılmış torbacıkların adı kesedir. Tosya kesesinin ünü yurdun dört bir yanına yayılmıştır. Kesecilik, Tosya’da 1500’lü senelerden öncesine dayanan bir sanattır.

Tosya'nın Yerel Ürünleri

Tosya ilçesinin kendisine has farklı yemekleri bulunmaktadır. Bunların en önemlisi cenaze evinde, bayramda, düğünde sabah, öğle, akşam her öğünde ana yemek olan pirinçten yapılan "Tosya Pilavı"dır. Hemen ardı sıra Ramazan ayı süresince iftarda her gün yenilen fırında "caba" adı verilen toprak kâselerde pişirilen yarma buğdaydan yapılan "keşkek" yemeği gelmektedir. Bunun yanı sıra kabak ve lahana saçlaması, serme, kaygana, mıhlama, gavur pancarı, güveç, tarhana çorbası, cevizli tarhana, kül çöreği, bazlama, bişi, kaha, lop, erişte, toyga aşısı sayılabilecek öbür yerel yemeklerdir. Tatlı olarak ise; elma ve erik pelverdesi, kızılıcak reçeli, taş kadayıf, çekme helva, pekmezli un helvası sayılabilmektedir. Kış mevsimi yiyeceği olarak da yaş ve kuru tarhana, kurutulmuş sebze, salça, turşu, pekmez hazırlanmaktadır (Tosya Belediyesi, 2021).

Daday etli ekmeği, Devrekani hindi banduması, Kastamonu çekme helvası, Kastamonu simidi, Kastamonu siyez bulguru, Kastamonu tiridi, Pınarbaşı kara çorba, taş baskı, Taşköprü kuyu kebabı, Taşköprü sarımsağı, Tosya bıçkısı, Tosya kıstısı, Tosya pirinci Kastamonu ilinin coğrafi işaret alan ürünleridir (Anadolu Ajansı, 2021). Buradan da anlaşılacağı üzere; Tosya ilçesinin coğrafi işaretli ürünlerinin bulunduğu görülmekte ve bu durumun da gastronomi, kültür ya da turizm amaçlı seyahat gerçekleştirmek isteyen kişilerin söz konusu ilçeye seyahat kararı almalarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tosya Turizm Türleri

Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2018; Akkuş ve Akkuş, 2019) Kastamonu Turizm Değerleri Dökümü ile Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (2011; Akkuş ve Akkuş, 2019) Turizm Eylem Planı, Kastamonu İlçeleri Öne Çıkan Turizm Çeşitleri Haritası Dökümü göz önüne alındığında Tosya ilçesinde tespit edilen tüm turistik değerlerin; yayla turizmi, kültür turizmi, dağ yürüyüşü, doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü, akarsu-kanyon olduğu görülmektedir.

Doküman incelemesi sonucu Tosya ilçesinde gerçekleştirilebilecek turizm türleri; inanç turizmi, yayla turizmi, tarih ve kültür turizmi, dağ yürüyüşü, doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü, tabiat anıtları (tabiat parkı), akarsu-kanyon (şelale, göl), etkinlik turizmi (festival, panayır, yarış, şampiyona), gastronomi turizmi, kırsal turizm, yaban hayatı gözlemciliği yaban hayatı geliştirme sahaları, botanik turizmi (yenilebilir yabani meyve toplama), mesire alanları, orman kaynakları (muhafaza ormanı, gen koruma ormanı, tohum bahçesi, tohum meşçeresi)'dir (Akkuş ve Akkuş, 2019: 156-157).

Kastamonu-Tosya'da gerçekleştirilen diğer turizm türleri ise; tarih ve kültür turizmi, inanç turizmi, etkinlik turizmi, gastronomi turizmidir (Akkuş ve Akkuş, 2019: 159).

Tosya İlçesindeki Tesisler

Bu kısım altında, Tosya ilçesindeki turizm işletme belgeli tesisler ve yerel yönetim belgeli konaklama tesislerine ilişkin çeşitli bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 1. Turizm İşletme Belgeli Tesisler

<i>Tesisin Adı</i>	<i>İlçesi</i>	<i>Niteliği</i>	<i>Oda Sayısı</i>	<i>Yatak Sayısı</i>
Doğramacı Otel	Tosya	3 Yıldızlı	40	100
HD Miray Otel	Tosya	3 Yıldızlı	24	48
Vanlı Otel	Tosya	3 Yıldızlı	35	70
TOPLAM ODA VE YATAK SAYISI			99	218

Kaynak: Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden (2021a) yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1'deki bilgiler dikkate alındığında; Tosya ilçesindeki turizm işletme belgesine sahip olan tesislerin toplam oda sayısının 99, toplam yatak sayısının ise 218 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Yerel Yönetim Belgeli Konaklama Tesisleri

<i>Tesisin Adı</i>	<i>İlçesi</i>	<i>Niteliği</i>	<i>Oda Sayısı</i>	<i>Yatak Sayısı</i>
Hotel Ekmekçiler	Tosya	Otel	30	60
Hotel Döğücü	Tosya	Otel	24	43
Hotel Hakan	Tosya	Otel	9	15
Dipsizgöl Otel	Tosya	Otel	8	17
Vanlı Otel	Tosya	Otel	37	74
Elit Apart Pansiyon	Tosya	Pansiyon	42	135
Vefa Apart Otel Pansiyon	Tosya	Pansiyon	38	80
TOPLAM ODA VE YATAK SAYISI			188	424

Kaynak: Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden (2021b) yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2'deki bilgiler dikkate alındığında; Tosya ilçesindeki yerel yönetim belgesine sahip olan konaklama tesislerinin toplam oda sayısının 188, toplam yatak sayısının ise 424 olduğu görülmektedir.

Tosya'nın Ünlü Çeşmeleri

Tosya ilçesinde sivil mimari örneği olan 150'ye yakın çeşme bulunmaktadır (Gökgöz, 2019: 39). Tosya ilçesinin ünlü çeşmeleri şunlardır (Tosya Kaymakamlığı, 2021b):

- ***Dere Çeşmesi***

Dilküşah Mahallesi, Zopturoğlu Sokak'ta yer alan çeşmenin üstünde bir su kitabesi göze çarpmaktadır. Bu kitabede çeşmenin 1781 senesinde Ahmet Bey tarafından yaptırıldığı ifade edilmektedir.

- ***Halim Baba Çeşmesi***

Tosya ilçesinin İlyasbey Mahallesi'nde bulunan bu çeşmenin üstünde bir su kitabesi bulunmaktadır. Bu kitabede çeşmenin 1796 yılında Karabacak Zade Hacı Abdullah Ağa tarafından yaptırıldığı ifade edilmektedir.

- ***Ali Osman Ağa Çeşmesi***

Harsat Mahallesi, Kelleci Sokak'ta yer almaktadır. Çeşme, sivri kemerlidir ve muhtelif taşlardan oluşturulmuş bir ayna taşı mevcuttur. Bu çeşmenin kitabesinde çeşmenin Şerife Hanım tarafından 1800 senesinde yaptırıldığı yazmaktadır.

- ***Karasu Çeşmesi***

Bu çeşme, Tosya ilçesinin Şeyh Mahallesi'nin Çaybaşı Sokağı'nda yer almaktadır.

Hamamlar

Tosya'nın bazı hamamları şu şekilde belirtilebilir (Tosya Kaymakamlığı, 2021b):

- ***Büyük Hamam***

Çarşı'nın içerisinde yer almaktadır. Candaroğullarından İbrahim Bey tarafından inşa ettirildiği rivayet edilmektedir. 1932 senesinde yangından, 1943 senesinde ise depremden dolayı zarar gördüğü için tamir edilmiştir.

- ***Çifte Hamam***

Mevlâna Selahattin isimindeki bir hayırsever tarafından yapılan bu hamam Abdurrahman Paşa Camii'nin yanında bulunmaktadır. 16. asırda inşa edildiği tahmin edilmektedir.

- ***Tekke Hamamı***

Bu yapı, Hocaimat Mahallesi'nde yer almaktadır. 1637 senesinde vefat eden Şeyh İsmail-i Rumi tarafından yaptırılmıştır. Moloz taşı ve harçtan yapılan bu hamam içerisinde taştan bir aslanın ağzından akmaktadır. Hamamın, Şeyh Kurnası adı verilen bir odası bulunmaktadır.

- **Küçük Hamam (Vik Vik Hamamı)**

Çarşı'nın içerisinde yer almaktadır. 80 seneye yakın zamandır kullanıldığı ifade edilmektedir. Bu hamamın inşa edilme tarihi net olarak bilinmemektedir. Bir kazı esnasında açılan kubbe deliğinden hamamın varlığı saptanmış ve çevresi açılarak hizmete açılmıştır. Sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiş fakat orijinal hali bozulmuştur.

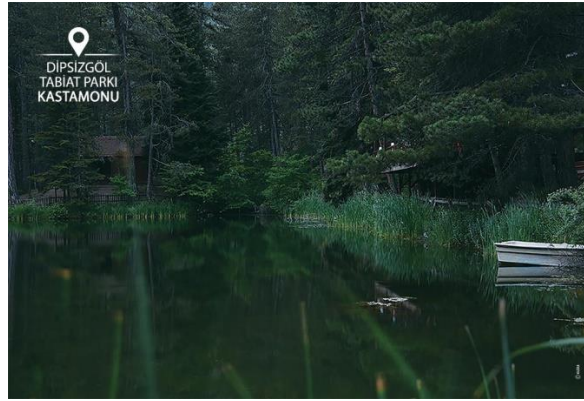
Kitabeli Kemer Köprü

Tosya ilçesi için bir sembol haline gelmiş olan kitabeli kemer köprü, tescil çalışmalarıyla koruma altına alınmış bir sivil mimari örneğidir (Gökgöz, 2019: 40).

Dipsizgöl Tabiat Parkı

Dipsizgöl, bir krater gölü olmaktadır. Yani; doğal olarak meydana gelmiş bir göldür. 1.550 rakımlı bir noktada bulunmaktadır. 40 metreyi aşan bir derinliğe sahiptir. Göl ve çevresi meşe, gürgen ve çok büyük karaçam ağaçlarıyla kaplıdır. Orman aynı zamanda pek çok canlıya ev sahipliği de etmektedir. Dipsizgöl Tabiat Parkı'nın faaliyet olanakları arasında doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, piknik ve çadırli kampçılık yer almaktadır (URL-3, 2021).

Bu alan; Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz kesiminde, Kastamonu'nun Tosya ilçesinin Çiftler Köyü sınırları içinde bulunmaktadır. Dipsizgöl Tabiat Parkı'na, Kastamonu Tosya ilçesi içerisinde Çiftler Köyüne geçilerek ulaşılmaktadır. Bu alan Tosya – Ankara Karayolu'na 9 kilometre mesafede yer almaktadır. Yolun tümüne yakını asfalt olup ulaşım rahattır. Kastamonu İl Merkezi'ne 95 kilometre ve Tosya ilçesine ise 25 kilometre uzaklıktadır (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2021). Dipsizgöl Tabiat Park'ından bir görünüm şöyledir;

Şekil 2. Dipsizgöl Tabiat Parkı'ndan Bir Görünüm

Kaynak: URL-4, 2021

Yeşil Göl

Yeşil Göl, etrafını saran yeşil ormanın göle yansıyan rengi ve yosunların etkisiyle yeşil olarak görülmekte ve “Yeşil Göl” adı da buradan gelmektedir. Yeşil Göl, Tosya'nın güneyinde Sekiler Köyü'nün arka kısmında bulunmaktadır. Sevinç Ören Köyü ve Kargın Köyü'nü takiben sağlamaştırılmış bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Tosya ilçesine uzaklığı 30 kilometre olup, alanı da 1000 m² dir. Bu göl, suyunu yer aldığı alanın altından ve yanlarındaki dereciklerden almaktadır. Orman İşletme Müdürlüğü'nün iş yeri merkezinde olan gölün çevresinde piknik ve mesire alanları da yer almaktadır (URL-5, 2021). Yeşil Göl'den bir görünüm şöyledir;

Şekil 3. Yeşil Göl'den Bir Görünüm

Kaynak: URL-6, 2021

Çukurhan

Çukurhan, Tosya Merkezine 25 kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Doğal piknik alanlarına, Orman İşletme Müdürlüğü'ne ait Bungalov evlerine sahiptir. Tesisin çevresinde doğal sular, yeşil alanlar ve spor alanları bulunmaktadır (Tosya Kaymakamlığı, 2021c).

Üç Oluklar Mesire Yeri

Üç oluklar mesire yeri, Tosya ilçesinde bulunmakta ve orman içi, sessiz sakin bir bölge olmaktadır. Tosya Merkezden, Tosya'nın en üst kısmından yaklaşık 2-3 kilometre uzaklıktadır ve içinde park, çardaklar, localar, restoran ve mangal alanları, düğün bölümü gibi yerler bulunmaktadır (URL-7, 2021). Üç Oluklar Mesire Yeri'nden bir görünüm şöyledir;

Şekil 4. Üç Oluklar Mesire Yeri'nden Bir Görünüm

Kaynak: URL-8, 2021

Kösen Çayırı Göleti

Burası, Tosya ilçesinin yaklaşık 19 kilometre kuzeyinde yer almakta olup Kavuncu Deresi üzerine inşa edilmiştir. Sulama amacıyla 1986 senesinde yapılan bu gölet 2015 senesinde yükseltilmiştir. Ilgaz Dağları'nın zirvesi olan Hacet Tepesi'nden gelen sular ile dolan söz konusu göletin çevresi ağaç ve çayırarla kaplıdır. Gününbirlik piknik yapma ve doğa yürüyüşüne uygun olan bu göletin çevresinde kamp da yapılabilmektedir (İbret ve Kaymakçı, 2016: 146). Kösen Çayırı Göleti'nden bir görünüm şöyledir;

Şekil 5. Kösen Çayırı Göleti'nden Bir Görünüm

Kaynak: URL-9, 2021

Gavur Kayası Kalesi

Tosya ilçesinin güney kesiminde bulunan Gavur Kayası Kalesi, ilçe merkezine bir saatlik uzaklıktadır. Çüşçüs Kışlası mevkiinde, Devrez Çayı'nın kenarında yer alan bu kale, doğal ve sarp bir kayadan ibarettir. Bu sebeple ön taraftan kaleye çıkmak mümkün olmadığından dolayı kaleye çıkmak isteyenler, kalenin kuzeybatısına gitmek durumunda kalmaktadırlar. Kalenin içinde bir kaya mezarı ve henüz mimarisi çözülemeyen bir tünel bulunmaktadır. Rivayete göre; Gavur Kayası Kalesi'nin bir tarafıyla Devrez Çayı'nın bir bölümünde yer alan iki köprü ayağı, bir zamanlar Bağdat Yolu'nun buradan geçiş noktası olarak kullanılmaktaymış. Araştırmacılar bu konuya ilişkin kesin bir bilgiye erişebilmek için hala daha çalışmalarını sürdürmektedir (URL-10, 2021). Gavur Kayası Kalesi'nden bir görünüm şöyledir;

Şekil 6. Gavur Kayası Kalesi'nden Bir Görünüm

Kaynak: URL-11, 2021

Emirler Şehri Kalesi

Bu yer, ilçe merkezine bağlı Kuşçular ve Sofular köyleri arasında yer almaktadır. Harabe halindeki kalenin, çevresi harçsız surlar ile çevrilmiştir. Fakat hâlihazırda bu surlar yıkılmış haldedir. 17. asırda bu yöreye uğrayan Polonyalı gezgin Simeon, seyahatnamesinde burada Tosya'nın doğuya bakan yüksek bir tepesinde, paşanın oturduğu bir kaleden, ilde de yolun en güzel kervansarayının olduğunu ifade etmesi, gerçekleştirilen araştırmaları doğrulamaktadır (Tosya Kaymakamlığı, 2021b). Emirler Şehri Kalesi'nden bir görünüm şöyledir;

Şekil 7. Emirler Şehri Kalesi'nden Bir Görünüm

Kaynak: URL-12, 2021

At Avlusu Göleti (Seki Göleti)

Tosya ilçesinde At Avlusu Göleti ya da Seki Göleti adıyla bilinen, harika doğal güzellikleri olan, Tosya'nın Sekiler Köyü üzerinden gidilebilen bir gölettir (URL-13, 2021).

Bağ Evleri (Gümeleler)

Tosya'daki kır yerleşmelerinin en karakteristik örneği yörede gümele olarak tabir edilen bağ evleridir. Çoğunlukla etrafı duvarlar ile çevrilmiş 4 - 5 dönümlük bir arazinin içine kurulan, iki ya da üç katlı olarak karkas sisteminde taş, kerpiç ve ahşap kullanılarak inşa edilen gümeleler, yöre halkının hem bağ işleri sürecinde barınmasına hem de konaklama, yemek hizmetleri ve düğünler gibi turistik ve sosyal amaçlar ile de bir rekreasyon alanı olarak fonksiyon üstlenmesine olanak sağlamaktadır (İbret ve Kaymakçı, 2016: 156).

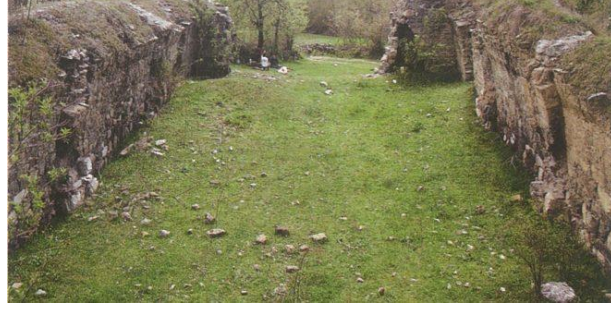
Hanlar ve Kervansaray

Tosya'da önceki zamanlarda kervansaray ve hanlar yapılmıştır. Bunların en önemlileri arasında Taşlık Han, Atabey Hanı, Sarı'nın Hanı (Taşhan), Kadioğlu Hanı, Yeni Han ve Akkuş Mehmet Paşa Kervansarayı sayılabilir (İbret, 2000). Lakin bu han ve kervansaraylardan hiçbir tanesi günümüze ulaşmamıştır (İbret ve Kaymakçı, 2016: 150). Bu kervansaray ve hanlardan bazılarının resimleri ise şöyledir;

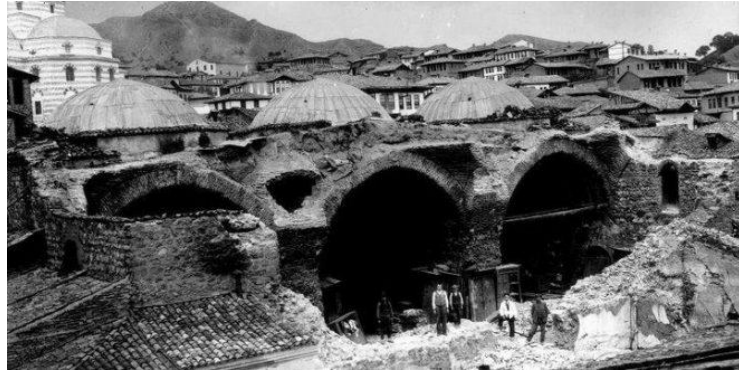
Şekil 8. Atabey Han'ından Bir Görünüm

Kaynak: URL-14, 2021

Şekil 9. Sarı'nın Hanı (Taşhan)'ndan Bir Görünüm

Kaynak: URL-15, 2021

Şekil 10. Akkuş Mehmet Paşa Kervansarayı¹'nden Bir Görünüm

Kaynak: URL-16, 2021

Yüce Tepe Höyüğü

Yüce Tepe Höyüğü, zamanında iskân yeri iken, bugün terk edilen bu küçük höyük Devrez kenarında, Tosya'nın iki saat güneybatısında Bayat Köyünün Taşkınar Mahallesi'nde bulunmaktadır. Devrez Çayı, bu höyüğün kuzey dibinden akmaktadır. Boyu 50, eni 30 ve yüksekliği özellikle ortada 6 metredir (Tosya Kaymakamlığı, 2021b).

Harman Tepe Höyüğü

Küçük bir iskân yeri olan burası, Devrez Çayı boyunda, Tosya'nın iki saat mesafe doğusundaki Saz Ovası'nda yer alan Sofular Köyü arazisi içerisinde yer almaktadır. Boyu 50, yüksekliği ise 3 metredir (Tosya Kaymakamlığı, 2021b).

Tosya'nın Camileri

Bu kısımda, Tosya ilçesi camilerinin isimleri ifade edilmektedir.

Tablo 3. Tosya'nın Camileri

<i>Abdulkadir Geylani Camii</i>	<i>Abdulmecit Camii</i>	<i>Abdurrezzak Camii</i>	<i>Acıkavak Camii</i>	<i>Ahmetağa Camii</i>	<i>Ahmetoğlu Köyü Camii</i>
<i>Ahmetoğlu Köyü Şeyhler Camii</i>	<i>Akbük Köyü Aluç Mahallesi Camii</i>	<i>Akbük Köyü Camii</i>	<i>Akbük Köyü Yeniyeleşim Camii</i>	<i>Akbük Köyü Yeşilova Mahallesi Dostlar Camii</i>	<i>Akçakavak Camii</i>

¹ Bu yer, bazı kaynaklarda kervansaray olarak, bazı kaynaklarda ise bedesten olarak ifade edilmektedir.

<i>Akseki Köyü Camii</i>	<i>Akseki Köyü Eceoğlu Mahallesi Camii</i>	<i>Aktaş Camii</i>	<i>Aliefendi Camii</i>	<i>Araboğlu Camii</i>	<i>Aşağıberçin Köyü Camii</i>
<i>Aşağıdikmen Köyü Camii</i>	<i>Aşağıdikmen Köyü Yeniyerleşim Camii</i>	<i>Aşağıkayı Köyü Camii</i>	<i>Aşağıkayı Köyü Kızılöz Mahallesi Camii</i>	<i>Aşağıtekke Camii</i>	<i>Ayanlar Camii</i>
<i>Bademarkı Camii</i>	<i>Bağlarbaşı Camii</i>	<i>Bahçelievler Camii</i>	<i>Bayat Köyü Camii</i>	<i>Bayat Köyü Taşkaynar Mahallesi Camii</i>	<i>Beşçam Hacıhasan Camii</i>
<i>Beyler Camii</i>	<i>Bürnük Köyü Akşemsettin Camii</i>	<i>Bürnük Köyü Aşağıgüney Camii</i>	<i>Bürnük Köyü Camii</i>	<i>Bürnük Köyü Eski Mahallesi Camii</i>	<i>Bürnük Köyü Sıvar Mahallesi Camii</i>
<i>Bürnük Köyü Yukarı Güney Mahallesi Camii</i>	<i>Büyükkızılca Köyü Camii</i>	<i>Büyüksekiler Köyü Camii</i>	<i>Çakırlar Köyü Camii</i>	<i>Çakırlar Köyü Sazdağı Mahallesi Camii</i>	<i>Çakırlar Köyü Şemseddin Mahallesi Camii</i>
<i>Çatak Camii</i>	<i>Çay Camii</i>	<i>Çaybaşı Köyü Camii</i>	<i>Çaybaşı Köyü Cerenli Mahallesi Camii</i>	<i>Çaybaşı Köyü Orta Mahallesi Camii</i>	<i>Çaybaşı Köyü Şahinoğlu Mahallesi Camii</i>
<i>Çaykapı Köyü Camii</i>	<i>Celalbey Camii</i>	<i>Çeltikçi Köyü Camii</i>	<i>Çeltikçi Köyü Hacılar Mahallesi Camii</i>	<i>Çepni Köyü Camii</i>	<i>Çepni Köyü Sakızıçi Mahallesi Camii</i>
<i>Çevlik Köyü Camii</i>	<i>Çevlik Köyü Eski Mahallesi Camii</i>	<i>Çifter Köyü Camii</i>	<i>Çukur Köyü Camii</i>	<i>Cumhuriyet Camii</i>	<i>Dağardı Köyü Avsar Mahallesi Camii</i>
<i>Dağardı Köyü Camii</i>	<i>Dağardı Köyü Yeni Camii</i>	<i>Dağçatağı Köyü Camii</i>	<i>Dedem Köyü Camii</i>	<i>Dere Camii</i>	<i>Ekincik Köyü Camii</i>
<i>Ermelik Köyü Camii</i>	<i>Ermelik Köyü Kayseri Mahallesi Camii</i>	<i>Ermelik Köyü Küçük Ermelik Mahallesi Camii</i>	<i>Ermelik Köyü Kuzköy Mahallesi Camii</i>	<i>Esertepe Camii</i>	<i>Gökçeöz Köyü Camii</i>
<i>Gökçeöz Köyü Çomaklar Mahallesi Camii</i>	<i>Gökçeöz Köyü Erenler Mahallesi Camii</i>	<i>Gökçeöz Köyü Kayseri Mahallesi Camii</i>	<i>Gökçeöz Köyü Tekeler Mahallesi Camii</i>	<i>Gökomuz Köyü Alamadan Mahallesi Camii</i>	<i>Gökomuz Köyü Camii</i>
<i>Gökomuz Köyü Yamuklar Mahallesi Camii</i>	<i>Gökomuz Köyü Yukarı Mahallesi Camii</i>	<i>Gökyer Camii</i>	<i>Gövecik Köyü Camii</i>	<i>Gövecik Köyü Kurt Mahallesi Camii</i>	<i>Gövecik Köyü Sinderli Mahallesi Camii</i>
<i>Gövecik Köyü Unduk Mahallesi Camii</i>	<i>H. Şehriye Doğramacı Camii</i>	<i>Habibi Neccar-I Veli Camii</i>	<i>Hacı Baki Boyner Camii</i>	<i>Hacıbaba Camii</i>	<i>Hacidede Camii</i>
<i>Hacikemal Camii</i>	<i>Hacıpir Camii</i>	<i>Hamzababa Camii</i>	<i>Harsat Camii</i>	<i>Hasanağa Camii</i>	<i>Havuzlu Camii</i>
<i>Hıdırlık Camii</i>	<i>Hocafakih Camii</i>	<i>Hocaimat Camii</i>	<i>Hz. Ömer Camii</i>	<i>İ.H.L. Camii</i>	<i>İncebel Köyü Camii</i>
<i>İncebel Köyü</i>	<i>İncesu Camii</i>	<i>İrfaniye</i>	<i>Kader Camii</i>	<i>Karabey</i>	<i>Karabey Köyü</i>

<i>Güvekaşı Mahallesi Camii</i>		<i>Camii</i>		<i>Köyü Devrez Mahallesi Camii</i>	<i>Mrk. Mahallesi Camii</i>
<i>Karabey Köyü Yukarı Mahallesi Camii</i>	<i>Karaköy Camii</i>	<i>Karamahmut Camii</i>	<i>Karasapaca Köyü Camii</i>	<i>Kargın Köyü Muratlı Mahallesi Camii</i>	<i>Kargın Köyü Yeni Camii</i>
<i>Kayaönü Köyü Camii</i>	<i>Keçili Köyü Aliefendi Mahallesi Camii</i>	<i>Keçili Köyü Camii</i>	<i>Keçili Köyü Emirhacı Mahallesi Camii</i>	<i>Keçili Köyü Karga Mahallesi Camii</i>	<i>Kemerköprü Camii</i>
<i>Kilkuyu Köyü Çay Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Demirci Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Dere Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Hacı Salihler Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Köleşler Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Kürtkondu Mahallesi Camii</i>
<i>Kilkuyu Köyü Kürüz Mahallesi Camii</i>	<i>Kilkuyu Köyü Pazar Camii</i>	<i>Kınık Köyü Camii</i>	<i>Kösen Köyü Camii</i>	<i>Kuba Camii</i>	<i>Küçük kızılca Köyü Camii</i>
<i>Küçüksekiler Köyü Camii</i>	<i>Kuşcular Köyü Camii</i>	<i>Kuşcular Köyü Divan Camii</i>	<i>Kuşcular Köyü Yelesen Mahallesi Camii</i>	<i>Kuşcular Köyü Yeni Yerleşim Camii</i>	<i>Kuyumcupınar Camii</i>
<i>Kuzyaka Camii</i>	<i>Mecitefendi Camii</i>	<i>Mehmet Akif Ersoy Camii</i>	<i>Menderes Camii</i>	<i>Meraşi Abdurrahman Paşa Camii</i>	<i>Mermerdirek Camii</i>
<i>Metalsanayi Camii</i>	<i>Mevlana Camii</i>	<i>Mısmılağaç Köyü Camii</i>	<i>Modern Çarşı Camii</i>	<i>Musa Köyü Çamlıca Mahallesi Camii</i>	<i>Musa Köyü Hasanlı Mahallesi Camii</i>
<i>Musa Köyü Mrk. Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Acıkavak Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Asar Mahallesi Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Bektaşlar Mahallesi Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Belen Mahallesi Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Fatih Camii</i>
<i>Ortalıca Köyü İmamlar Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü İpekyolu Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Merkez Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Yayla Kayalar Camii</i>	<i>Ortalıca Köyü Yukarı Yayla Camii</i>	<i>Ortayol Fatih Camii</i>
<i>Osmanlı Camii</i>	<i>Özboyu Köyü Camii</i>	<i>Pazar Camii</i>	<i>Şarakman Köyü Camii</i>	<i>Şarakman Köyü Geyikli Camii</i>	<i>Şaşa Sultan Camii</i>
<i>Şehit Hafız Ahmet Efendi Camii</i>	<i>Şekerci Camii</i>	<i>Şerifoğlu Camii</i>	<i>Sevinçören Köyü Camii</i>	<i>Şeyh İsmail Rumi Camii</i>	<i>Şeyhkişlası Camii</i>
<i>Şeyh Nasuh Camii</i>	<i>Seyitgazi Camii</i>	<i>Site Camii</i>	<i>Sofular Köyü Camii</i>	<i>Sofular Köyü Karapürçek Mahallesi Camii</i>	<i>Sofular Köyü Yeşilçayır Mahallesi Camii</i>
<i>Suluca Köyü Camii</i>	<i>Suluca Köyü Mısırlı Mahallesi Camii</i>	<i>Suluca Köyü Nalbantoğlu Camii</i>	<i>Suluca Köyü Site Mahallesi Camii</i>	<i>Suluca Köyü Uğur Mahallesi Camii</i>	<i>Suluca Köyü Yeşilyurt Mahallesi Camii</i>
<i>Tefsiri Camii</i>	<i>Tevfikbey Camii</i>	<i>Topsakal Camii</i>	<i>Üçpınar Tuğla Fab. Camii</i>	<i>Ulu Camii</i>	<i>Yağcılar Köyü Camii</i>
<i>Yağcılar Köyü</i>	<i>Yazıçam</i>	<i>Yazıçam</i>	<i>Yeni Sanayi</i>	<i>Yenisapaca</i>	<i>Yenidoğan</i>

<i>Göl Mahallesi Camii</i>	<i>Barboros Camii</i>	<i>Camii</i>	<i>Sitesi Devrez Tuğla Camii</i>	<i>Köyü Camii</i>	<i>Köyü Camii</i>
<i>Yenidoğan Köyü Eski Mahallesi Camii</i>	<i>Yukarı Berçin Köyü Camii</i>	<i>Yukarı Berçin Köyü Orta Mahallesi Camii</i>	<i>Yukarı Dikmen Köyü Camii</i>	<i>Yukarı Karaköy Camii</i>	<i>Yukarı Kayı Köyü Camii</i>
<i>Yukarı Kayı Köyü Çiftlik Mahallesi Camii</i>	<i>Yunus Emre Camii</i>	<i>Zincirlikuyu Köyü Hatçeler Mahallesi Camii</i>	<i>Zincirlikuyu Köyü Camii</i>	<i>Zincirlikuyu Köyü Kocaosman Camii</i>	<i>Zincirlikuyu Köyü Yılmaz Danacı Camii</i>
<i>Zopturoğlu Camii</i>					

Kaynak: URL-17, 2021

Tablo 3'teki bilgiler göz önüne alındığında; Tosya ilçesinde 211 adet caminin olduğu görülmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere Tosya ilçesi cami varlıkları bakımından oldukça zengindir. Tosya'yı kültür turizmi veya inanç turizmi amaçlı ziyaret edecek yerli / yabancı turistlerin bu yapılara da uğrayacağı tahmin edilmektedir.

Tosya'nın Türbeleri

Bu kısımda, Tosya ilçesindeki bazı türbelerin isimleri ifade edilmektedir.

Tablo 4. *Tosya'nın Türbeleri*

<i>Arap Efendi Türbesi</i>	<i>Abdulgafur Efendi Türbesi</i>	<i>Abdülmeçid Bin Şeyh Nasuh Türbesi</i>	<i>Akkuş Efendi Türbesi</i>	<i>Cününi Baba Türbesi (Cinönü Türbesi)</i>	<i>Hace Hafız Recep Ese Tosyevi Türbesi</i>
<i>Hacı Şaban Türbesi</i>	<i>Hakıklı Dede Türbesi</i>	<i>Hamza Baba Türbesi</i>	<i>Hasan Dede Türbesi</i>	<i>Hatun Sultan Türbesi</i>	<i>Hoca Fakih Türbesi</i>
<i>Hüseyin Baba Türbesi</i>	<i>Karabaş Şeyh Türbesi</i>	<i>Kerim Efendi Türbesi</i>	<i>Kesikbaş Türbesi</i>	<i>Keşkekci Dede Türbesi</i>	<i>Kız Evliya Türbesi</i>
<i>Koç Baba Türbesi</i>	<i>Mecid Efendi Türbesi</i>	<i>Menfi Hoca Türbesi</i>	<i>Murat Baba Türbesi</i>	<i>Recep Dede Türbesi</i>	<i>Şeyh Aliyyül Bü-Ka Türbesi</i>
<i>Ünzile Tenzile Türbesi</i>					

Kaynak: URL-18, 2021

Tablo 4'teki bilgiler göz önüne alındığında 25 adet türbenin ifade edildiği görülmektedir. Kültür turizmi veya inanç turizm kapsamında önemli yapıları ziyaret eden turistlerin türbelere de ziyaret gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Tosya İlçe Halk Kütüphanesi

Hizmet binasında; hizmet koşullarına uygun 5 tane okuma salonu, 100 kişilik 1 tane konferans salonu ve 1 tane sergi salonu bütün halkın hizmetine açık tutulmaktadır. Ayrıyeten sergi salonunda ve konferans salonunda her çeşit eğitim - öğretim ve kültürel etkinliklerin yanı sıra sine-vizyon ve video gösterimi gibi etkinliklere de yer verilmektedir. Binanın çevresinde ağaçlandırılmış ve çimlendirilmiş 1000 metre² civarında yeşil bir alan bulunmaktadır. Tosya İlçe Halk Kütüphanesi'nde, çevredeki insanların okuma ve bilgi edinme gereksinimlerini yerine getirmek üzere kitap, yazma eser, gazete, dergi, broşür, harita, nota, film, plak, ses bandı, tablo, fotoğraf, plan ve benzeri gibi düşünce ve sanat ürünleri toplanmakta, düzenlenmekte ve kullanıcıların faydalarına sunulmaktadır. Tosya İlçe Halk Kütüphanesi'nde, bulunan çevreye ilişkin araştırmalara olanak sağlamak üzere o yöreye dair eserlerden (arşiv belgesi, yazma eser,

plan, gazete, k p r, dergi, kitap, ses bandı, plak, fotoğraf vb.) kurulu bir koleksiyon oluşturulmaktadır (Tosya Kaymakamlığı, 2021d).

Tartışma, Sonuç ve  neriler

Tosya ilçesi, sahip olduğu manevi iklimi sayesinde turistlerin ilgisini üzerine çekmektedir. Turistler, bir turizm yerinin manevi havasını sever ve o yere karşı bir mutluluk duygusu hissederse, o yerde turistik hareketliliğin artacağı düşünülmektedir.

Tosya ilçesinde düzenlenen festival ve etkinlikler, ilçenin turizm açısından tanınmasına bir katkı sağlamaktadır. İlçede düzenlenen festival ve etkinliklerin yerel halk ile turistlerin birbirleriyle kaynaşmasına destek sağladığı tahmin edilmektedir. Kişiler arası ilişkilerin iyileştirilmesi, iletişim - etkileşim ortamının kuvvetlendirilmesi açısından turistik etkinlikler önem taşımakta ve gerçekleştirildikleri alanlara kültürel, ekonomik, sosyal, turistik ve benzeri yönlerden çeşitli katkılar sağlamakta ve gelişmeler ortaya koymaktadır.

Tosya, el sanatları sayesinde bu alana ilgiyi duyan turistleri bölgeye çekme noktasında önemli bir potansiyel kaynağa sahiptir. El sanatlarına ilgi gösteren turistlerin Tosya ilçesini de gezi programlarına dâhil etmeleri tavsiye edilmektedir.

Tosya ilçesinin önemli ve meşhur yerel lezzetleri mevcuttur. Bu durum, gastronomi turizmi açısından da Tosya'nın önemli olduğuna ve buradaki yerel lezzetlerin etkili bir şekilde değerlendirilmesinin gerektiğine açıklık getirmektedir.

Tosya ilçesinde birçok turizm türünün yapıldığı ve yapılabileceği ifade edilmektedir. Tosya'daki turizm türlerinin gelişmesi için de; ilçe turizmine yönelik olarak yapılacak girişimcilik çalışmalarının artırılması, alt yapı –  st yapı çalışmalarının artırılması, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının artırılması ve bunların daha etkili gerçekleştirilmesi, ilçedeki turizm paydaşlarının ortak çalışmalarının artırılması, ilçedeki kültürel, turistik vb. yönden önem taşıyan, yenilenmeye ihtiyaı bulunan yapılara hiç vakit kaybedilmeden restore etme çalışmalarının yapılması / sayısının artırılması gerekmektedir.

Tosya ilçesi, somut ve soyut olan önemli çekicilikleri sayesinde turizm konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Bundan dolayı da Tosya'nın Kastamonu ili genelinde turizm konusunda önemli bir yerinin olduğu düşünülmektedir.

Tosya ilçesinin önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ise, ilçenin turizm potansiyelinin etkili bir biçimde değerlendirilmesi gerektiğinin önemini açığa çıkarmaktadır. Tosya ilçesinde bulunan önemli mesire yerleri vardır. Bu mesire yerlerini gezip, görmek ve dolaşmak için pek çok kişinin ilçeye seyahat gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Tosya ilçesinde pek çok dini ve turistik niteliğe sahip yapılar ( rneğin cami, türbe vs. gibi) yer almaktadır. Söz konusu yapılar ilçeye manevi açıdan bir önem kazandırmakta, bu yapılar da kültürel ve inanç odaklı seyahat eden kişilerin ilgisini cezbetmektedir. Tosya ilçesinin, turizm odaklı çalışmalarına hız kazandırması ve bu çalışmalarını da çeşitlendirmesi gerekmektedir. Tosya'nın turizm potansiyelinin insanlar arasında tam ve net bir şekilde bilinmediği / bilinemediği, dolayısıyla da bu konu hakkında yapılan çalışmaların doğru ve yerinde bir karar olduğu belirtilmektedir. Herhangi bir yöre, ilçe ya da ilin turizm potansiyeline dair gerçekleştirilen çalışmalar, söz konusu yer ile ilgili turistik ve sosyal açılardan bir gelişme ortaya koymakta, turizm potansiyelinin tanıtılmasına katkı sağlamakta, turizm gelirlerinin artışında önemli bir etkiye sahip olmakta ve dolayısıyla da ekonomik gelişmeye destek olmakta, kültürel etkileşim yaşama olanağı sunmaktadır.

Tosya ilçesinde turistik faaliyetlerin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Tosya ilçesinde turizm etkinlik ve aktivitelerin sayısının ve etkinliğinin artırılması noktasında önemli bir potansiyele sahip olan yerel yönetimlerin, ilçenin turistik

reklam ve tanıtım faaliyetlerinin daha etkili bir şekilde gerçekleştirmesi konusunda önemli adımlar atması ilçeye turizm açısından önemli bir fayda sağlayacaktır.

Tosya; yöresel ürünleri, el sanatları, manevi iklimi, turizm türleri, çeşmeleri, hamamları, mesire alanları, bağ evleri (gümeleleri), höyükleri, camileri, türbeleri, halk kütüphanesi vb. gibi unsurlarla önemli bir kültürel ve turistik potansiyeli kendisinde barındırmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda ise şu önerilerin verilmesi uygun olarak görülmektedir:

- Tosya ilçesinde gerçekleştirilecek olan turistik faaliyetlerin daha geniş kitleler tarafından tanınması için gereken tanıtım ve pazarlama çalışmalarının sayıları ve kaliteleri artırılmalıdır.
- Kastamonu ilindeki bütün ilçelere yönelik turizm konusunda bir çalışma gerçekleştirilebilir. Örneğin; *“Kastamonu ilçelerinin turizm potansiyelinin sürdürülebilir turizm ve helal turizm kapsamında değerlendirilmesi”* başlığına sahip bir çalışma yapılabilir. Bu çalışmayla birlikte hem Kastamonu’daki bütün ilçelerin turizm potansiyeli öne çıkarılacak hem de sürdürülebilir turizm ve helal turizm düşüncelerine, uygulamalarına, planlarına, projelerine Kastamonu odaklı olarak dikkat çekilecektir.
- *“Tosya turizm potansiyelinin değerlendirilmesi: Tosya yerel halkının algıları ve izlenimleri üzerine bir değerlendirme”* isimli bir çalışma gerçekleştirilebilir. Böylece Tosya yerel halkının ilçenin turizm potansiyeline yönelik görüşleri ortaya çıkarılabilir.
- Tosya’daki turistik kuruluşların sayı ve kapasitelerinin artırılması önemli olarak görülmektedir.
- İlçeye yönelik gerçekleştirilecek turistik gezilerin sayılarının artırılması için gerekli girişimlerde bulunmalı ya da bu girişimler artırılmalıdır.
- İlçenin turizm talebini olumsuz yönde etkileyen unsurların belirlenmesi gerekmektedir. Bu unsurlara ilişkin çeşitli planlamalar yapılarak ve projeler faaliyete geçirilerek söz konusu ilçenin turizm talebi artırılabilir. Bu sayede ilçenin turistik etkinlik ve aktivitelerden elde edeceği gelirin de artacağı düşünülmektedir.
- Tosya turizmine yönelik olarak; teorik çalışmaların, saha çalışmalarının ve akademik çalışmaların artırılması gerekmektedir.
- *“Tosya ilçesinde öne çıkan turizm çeşitleri ve bu turizm çeşitlerinin SWOT analiziyle değerlendirilmesi”* isimli bir çalışma yürütülebilir.
- *“İlçe turizmi konusunda ön yargılar: Tosya örneği”* isimli bir araştırma yapılabilir. Bu çalışmada örneklemin yarısının yerel halktan seçilmesi, yarısının ise yerel halk dışından seçilmesi tavsiye edilmektedir. Böylece de çalışma, iki ayrı perspektiften değerlendirilerek ilçedeki ve ilçe dışındaki insanların Tosya turizmiyle ilgili önyargılı olup olmadıklarına, ön yargılı iseler ön yargılarının neler olduklarına açıklık getirecektir.
- *“Tosya’nın yöresel lezzetlerinin tanıtılması ve pazarlanması”* isimli bir çalışma ortaya konabilir.
- Tosya’nın somut olan kültürel miraslarının tanınırlığına yönelik bir çalışma gerçekleştirilebilir.
- *“Tosya’da düzenlenen festival ve şenliklerin yöre halkına katkısı”* isimli bir çalışma oluşturulabilir.
- *“Tosya kültürünün ilçe turizmindeki yeri ve önemi”* isimli bir araştırma yapılabilir.
- *“Tosya’yi ziyaret etmeye yöneltecek motivasyon unsurlarının tespit edilmesi”* isimli bir çalışma ortaya çıkarılabilir.
- Tosya ilçesinde düzenlenecek olan rekreasyon etkinliklerinde ilçenin kültürü ve turistik değerleri ön plana çıkarılabilir / rekreasyon programı çerçevesinde bu konuya dair kısa bir bilgilendirme yapılabilir.

- Tosya ilçesinin somut – somut olmayan kültürel mirasına yönelik bir çalışma yürütülebilir.
- “Kültür ve inanç turizmi çerçevesinde Tosya’nın değerlendirilmesi” isimli bir çalışma yapılabilir.
- Tosya turizmine ilişkin sıra dışı ve dikkat çekici mottolar oluşturulmalı, dijital platformlarda ifade edilmelidir.
- Tosya’daki turistik etkinlikler dijital platformlarda daha etkin tanıtılmalıdır.
- Tosya ilçesinde bulunan Tosya Meslek Yüksekokulu’na turizmle ilgili bir bölüm açılabilir.
- “Tosya turizmine turizm paydaşlarının katkıları” isimli bir çalışma gerçekleştirilebilir.
- Tosya ilçesinde satılan yöresel ürünlerin tercih edilme oranları üzerine bir çalışma yürütülebilir.
- Turist rehberleri tur programlarına Tosya ilçesini dâhil edebilir.
- Tosya ilçesinin turizm potansiyelini ortaya koyan, çok geniş kapsamlı, yaratıcı dizayna sahip bir el kitabının oluşturulması ve piyasaya sürülmesi önerilmektedir.
- Tosya ilçesinin yerel ürün potansiyelini gösteren detaylı bir haritanın tasarlanması tavsiye edilmektedir.
- Tosya’da faaliyet gösteren işletmelerin ürün çeşitliliğinin ve yöresel yemekleri müşterilere sunma durumunun incelenmesi üzerine bir çalışma başlatılabilir.
- İlçenin hemen yakınında bulunan turistik değerler ile Tosya ilçesinin turistik değerleri kombine edilerek ortak bir turistik ürün olarak pazarlanabilir.

Kaynakça

- Akkuş, G. ve Akkuş, Ç. (2019). Kastamonu İlçeleri Temel Turistik Arz Kaynakları Envanteri: Tabiat Turizmi Alt Türleri ve Doğa Sporları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 146-164.
- Ateş, S. ve Oktay, K. (2019). *Kastamonu Festivalleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Avcı, M. ve Koç, D. E. (2019). *Kastamonu’nun Manevi İklimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gökgöz, G. (2019). *Kastamonu Tosya Kırsal Mimari Bağlamında Gümele (Bağ Evi) Mimari Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- İbret, B. Ü ve Kaymakçı, S. (2016). Tarihi İpek Yolu Üzerinde Bir Turizm Kenti: Tosya. F. Atasoy (Ed.) içinde, *Uluslararası “İpek Yolu’nun Yükselişi ve Türk Dünyası” Bilgi Şöleni Bildiriler Kitabı (Yükselen İpek Yolu I. Cilt: İpek Yolu’nda Ekonomi ve Turizm)* (s. 132-157). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- İbret, B. Ü. (2000). *Devrez Havzası’nın Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2011). *Turizm Eylem Planı, Kuzey Anadolu Turizm’de Geleceğini Arıyor*, Kastamonu.
- Zeyrek, A. G. (2013). *Tosya İlçe Analizi*, T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı.

İnternet Kaynakçası

- Anadolu Ajansı. (2021). Kastamonu'nun Coğrafi İşaretli Ürün Sayısı 13 Oldu, <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kastamonunun-cografisi-isaretli-urun-sayisi-13-oldu-1702347>, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı. (2021). Bağ Bahçesi, Hanı Hamamıyla Tosya, <https://www.cekulvakfi.org.tr/haber/bagi-bahcesi-hani-hamamiyla-tosya>, Erişim tarihi: 18.01.2021.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2021). Dipsizgöl Tabiat Parkı, <http://dipsizgol.tabiat.gov.tr/>, Erişim tarihi: 23.01.2021.

- Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2018). Turizm, Turizm Değerleri, <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63872/turizm-degerleri.html>, Erişim tarihi: 08-12.04.2018.
- Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2021a). Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Oda & Yatak Kapasite Durumları, <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-171391/turizm-isletme-belgeli-tesislerin-oda-yatak-kapasite-d.html>, Erişim Tarihi: 28.01.2021.
- Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2021b). Yerel Yönetim Belgeli Konaklama Tesisleri, <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-171411/yerel-yonetim-belgeli-konaklama-tesisleri.html>, Erişim tarihi: 28.01.2021.
- Milliyet. (2021). Kastamonu Haritası: Kastamonu İlçeleri Nelerdir? Kastamonu İlinin Nüfusu Kaçtır, Kaç İlçesi Vardır?, <https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/kastamonu-haritasi-kastamonu-ilceleri-nelerdir-kastamonu-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesi-vardir-6310001>, Erişim Tarihi: 04.03.2021.
- Tosya Belediyesi. (2021). Yöresel Ürünler, <https://tosya.bel.tr/yoresel-urunler/>, Erişim tarihi: 16.01.2021.
- Tosya Kaymakamlığı. (2021a). Tosya El Sanatları, <http://www.tosya.gov.tr/tosya-el-sanatlari>, Erişim tarihi: 17.01.2021.
- Tosya Kaymakamlığı. (2021b). Tarihi Yapıları, <http://www.tosya.gov.tr/tarihi-yapilari>, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- Tosya Kaymakamlığı. (2021c). Doğal Güzelliklerimiz, <http://www.tosya.gov.tr/dogal-guzelliklerimiz>, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- Tosya Kaymakamlığı. (2021d). Tosya İlçe Halk Kütüphanesi, <http://www.tosya.gov.tr/tosya-ilce-halk-kutuphanesi>, Erişim tarihi: 23.01.2021.
- URL-1, 2021: https://www.google.com/search?q=kastamonu+ilinin+%C3%A7evre+illeri&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj39t3Y1pfvAhWizoUKHeJqCbMQ_AUoAXoECA4QAw&biw=1366&bih=657#imgcr=fURs8enrM6vK9M, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-2, 2021: https://www.nufusu.com/ilce/tosya_kastamonu-nufusu, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- URL-3, 2021: <https://gezilmesigerekenyerler.com/dipsizgol-tabiat-parki>, Erişim tarihi: 23.01.2021.
- URL-4, 2021: <https://twitter.com/travelkastamonu/status/1049566239591489536/photo/1>, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-5, 2021: https://tosyaburada.com/tosya-da-gezilecek-yerler/#Tosya_Yesil_Gol, Erişim tarihi: 23.01.2021.
- URL-6, 2021: https://www.google.com/search?q=tosya+ye%C5%9Filg%C3%B6l&tbm=isch&ved=2ahUKEwiDnNntp5fvAhUE9BoKHYWWAscQ2-cCegQIABAA&oq=tosya+ye%C5%9Filg%C3%B6l&gs_lcp=CgNpbWcQAZIGCAAQCBAeOgQIABBDOgUIABCxAzoICAAsQMgE6AggAOgYIABAFEB46BAgAEBhQj7oWWMbTFmCa2hZoAHAAeACAAb4BiAH-DJIBBDIuMTKYAQCgAQGqAQnd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=yixBYIOPJIToa4WtirgM&bih=600&biw=1366&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797#imgcr=r6CBmyU0H5AVnM, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-7, 2021: https://tosyaburada.com/tosya-da-gezilecek-yerler/#Tosya_Uc_Oluklari_Mesire_Yeri, Erişim tarihi: 23.01.2021.
- URL-8, 2021: https://www.google.com/search?q=%C3%BC%C3%A7+oluklar+mesire+yeri&tbm=isch&ved=2ahUKEwja7-m-qpfvAhUS0oUKHYc6B78Q2-cCegQIABAA&oq=%C3%BC%C3%A7+oluklar+mesire+yeri&gs_lcp=CgNpbWcQAzoCCAA6BQgAELEDOgQIABBDOgIABCxAxCDAToGCAAQCBAeOgQIABAYOgYIABAKEBhQ

1qYIWLChCWCzpAloAHAAeAOAAcsBiAHQH5IBBjkuMjcuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nsAEAwAEB&sclient=img&ei=jS9BYJr1JJKklwSH9Zz4Cw&bih=600&biw=1366&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797#imgrc=YaUP9ORbPUS2TM, Erişim tarihi: 04.03.2021.

- URL-9, 2021: https://www.google.com/search?q=tosya+k%C3%B6sen+%C3%A7ay%C4%B1r%C4%B1+g%C3%B6leti&tbm=isch&ved=2ahUKEwj4u6KIq5fvAhVUuHMKHQ7VC08Q2-cCegQIABAA&oq=k%C3%B6sen+%C3%A7ay%C4%B1r%C4%B1+&gs_lcp=CgNpbWcQARgBMgIIADIGCAAQBRaEogUIABCxAzoECAAQZoHCAAQsQMQQzoECAAQHjoGCAAQCBaEUMGPEFibsRBgvwQaABwAHgEgAG4AYgBphqSAQQwLjI1mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWewAQDAAQE&sclient=img&ei=JzBBYLiMJtSIzgOOqq_4BA&bih=600&biw=1366&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797#imgrc=UqseF7tPAmr0mM, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-10, 2021: https://tosyaburada.com/tosya-da-gezilecek-yerler/#Tosya_Gavur_Kayasi, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- URL-11, 2021: https://www.google.com/search?q=kastamonu+gavur+kayas%C4%B1+kalesi&tbm=isch&ved=2ahUKEwj5yvSCrZfvAhVE8IUKHadMB6YQ2-cCegQIABAA&oq=kastamonu+gavur+kayas%C4%B1+kalesi&gs_lcp=CgNpbWcQA1DnH1jnH2CFI2gAcAB4AIABe4gBe5IBAzAuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=NTJBYLncD8TglwSnmZ2wCg&bih=600&biw=1366&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797#imgrc=TzG-e5nTExt6gM, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-12, 2021: <https://www.tosyapirincidisililer.com/tosya-tarihi-yerler/>, Erişim tarihi: 04.03.2021.
- URL-13, 2021: [https://tosyaburada.com/tosya-da-gezilecek-yerler/#Tosya_At_Avulusu_Goleti\(Seki_Goleti\)](https://tosyaburada.com/tosya-da-gezilecek-yerler/#Tosya_At_Avulusu_Goleti(Seki_Goleti)), Erişim tarihi: 23.01.2021.
- URL-14, 2021: <http://kastamonuileilgilerhersey.blogspot.com/2010/09/atabey-hani.html>, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- URL-15, 2021: <https://www.kastamonur.com/kastamonu-tosya-arasinda-beylikler-doneminden-bir-hansarinin-hani-ve-bati-karadeniz-ticaret-yolu-uzerine-bazi-tesbitler/>, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- URL-16, 2021: https://www.google.com/search?q=tosya+akku%C5%9F+mehmet+pa%C5%9Fa+bedesteni&rlz=1C1AVFC_enTR797TR797&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiK7qyEtpnvAhWiQhUIHR2IDQwQ_AUoAnoECAMQBA&biw=1366&bih=657#imgrc=WOo_hpbC8I4AIM, Erişim tarihi: 05.03.2021.
- URL-17, 2021: <http://www.listelese.com/kastamonu-tosya/camiler-listesi>, Erişim tarihi: 21.01.2021.
- URL-18, 2021: <http://www.tosyalider.net/?pnum=208&pt=T>, Erişim tarihi: 21.01.2021.